
Łukasz Burkiewicz

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

ORCID: 0000-0001-9115-0837

Problemy współczesnej polskiej archiwistyki. Sprawozdanie

26 czerwca 2025 r. w murach Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie odbyło się seminarium naukowe pt. „Problemy współczesnej polskiej archiwistyki”. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Instytut Nauk o Informacji oraz Instytut Historii i Archiwistyki UKEN w Krakowie, a jego gośćmi specjalnymi byli wybitni badacze oraz dyrektorzy Archiwów Państwowych – prof. dr hab. Mirosław Lenart oraz prof. dr hab. Norbert Kasperek. Seminarium wzbudziło zainteresowanie badaczy różnych dyscyplin z kilku ośrodków naukowych (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytet Ignatianum w Krakowie, Akademia Nauk Stosowanych w Nowym Targu, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olszynie, Szkoła Główna Mikołaja Kopernika). Byli to zarówno mediewiści, jak i nowożytnicy (prof. dr hab. Zdzisław Noga, dr Łukasz Burkiewicz), specjaliści od historii XIX i XX w. (prof. dr hab. Łukasz Sroka), regionaliści, literaturoznawcy i medioznawcy (prof. dr hab. Grzegorz Nieć, dr hab. Michał Rogoż, prof. UKEN). Nie zabrakło młodych naukowców z Kolegium Filozofii i Teologii Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika (por. rez. mgr Rafał Szałacki, mgr Marcin Kawa). Wszystkich połączyło zamiłowanie do pracy archiwalnej, pasja naukowa, chęć podzielenia się wiedzą na temat aktualnych wyzwań stojących przed polskimi archiwami, jak i perspektywy dalszego rozwoju szeroko rozumianej archiwistyki. Seminarium zostało uroczystie otwarte przez organizatorów – dyrektor Instytutu Nauk o Informacji dr hab. Iwonę Pietrzkiewicz,

prof. UKEN oraz dyrektora Instytutu Historii i Archiwistyki dr hab. Konrada Meusa, prof. UKEN – którzy podkreślili znaczenie stałej refleksji nad wyzwaniami stojącymi przed współczesną archiwistyką.

Seminarium przyjęło formułę, w której kolejno dwaj główni prelegenci wygłaszali swoje referaty, po czym inicjowano dyskusję. Jako pierwszy głos zabrał prof. dr hab. Mirosław Lenart reprezentujący Uniwersytet Opolski. Warto w tym miejscu krótko przypomnieć drogę zawodową prof. Lenarta, która w sposób szczególny łączy doświadczenie archiwalne z refleksją akademicką. Prelegent przez 12 lat pracował na stanowisku dyrektora Archiwum Państwowego w Opolu (2012–2023) i był członkiem Rady Archiwalnej przy Naczelnym Dyrektorzcie Archiwów Państwowych (2020–2024)¹. Co ważne przez blisko dekadę wykładał na Uniwersytecie Padeńskim (2001–2010) zajmując się tam również pracą nad dokumentami źródłowymi. Ważną aktywnością prof. Lenarta jest również praca w Kolegium Filozofii i Teologii Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika, gdzie oprócz pracy naukowej pełnił również funkcje dziekańskie (dziekan i prodziekan). Prof. Lenart w swojej prelekcji przedstawił główne tendencje i problemy polskiej archiwistyki w kontekście rozwoju badań źródłoznawczych, digitalizacji zasobów oraz konieczności stosowania jednolitych standardów opracowania materiałów archiwalnych. Podkreślił znaczenie współpracy między instytucjami oraz potrzebę łączenia tradycyjnych metod pracy archiwisty z nowymi narzędziami cyfrowymi. Ważną częścią wystąpienia był temat rynku pracy związanego z polską archiwistyką oraz przyszłość edukacji akademickiej, w tym kierunków historycznych na których prowadzone są specjalności związane z archiwistyką.

Następnie głos zabrał prof. dr hab. Norbert Kasperek, który zawodowo jest związany z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Tam w przeszłości przez kilka kadencji pełnił funkcje dziekańskie (dziekan i prodziekan) w miejscowym Wydziale Humanistycznym. W latach 2002–2009 był naczelnikiem olsztyńskiej delegatury Instytutu Pamięci Narodowej. Obecnie prof. Kasperek jest dyrektorem Archiwum Państwowego w Olsztynie (od 2014 r.). Prelegent odwołał się do swojego wieloletniego doświadczenia w zarządzaniu instytucjami zajmującymi się organizowaniem dokumentacji archiwalnej (IPN, AP w Olsztynie). Zwrócił uwagę na problemy organizacyjne, a także na wyzwania wynikające z integracji archiwów tradycyjnych (papierowych) z cyfrowymi oraz rozwój nowych kompetencji. Profesor Lenart zaakcentował również istotę edukacji archiwistycznej i przygotowania młodych badaczy do pracy z dokumentami.

¹ Z okazji 70. rocznicy powstania Archiwum Państwowego w Opolu został wydany specjalnie dedykowany temu zagadnieniu numer kwartalnika „Rocznik Filozoficzny Ignatianum” 2024, t. 30, nr 4, który zawierał kilkanaście tekstów poświęconych tematyce archiwalnej autorstwa przyjaciół i współpracowników prof. Mirosława Lenarta.

Ilustracja 1. Profesores Norbert Kasperek i Mirosław Lenart w trakcie seminarium

Zdjęcie: Iwona Pietrkiewicz.

Ilustracja 2. Uczestnicy konferencji podczas obrad

Zdjęcie: Łukasz Burkiewicz.

Po wystąpieniach rozpoczęła się dyskusja, w której uczestnicy dzielili się doświadczeniami z badań archiwalnych, wskazywali na trudności praktyczne, takie jak ograniczony dostęp do niektórych zasobów, oraz przedstawili propozycje udoskonalenia procedur archiwalnych. Rozmowa dotyczyła także przyszłości archiwistyki w Polsce, zwłaszcza w kontekście zmian technologicznych. Prof. dr hab. Grzegorz Nieć z troską wyrażał się o przyszłości kierunków akademickich związanych z edukacją archiwistyczną.

Seminarium stanowiło ważne forum wymiany myśli między praktykami i teoretykami archiwistyki. Podkreślono potrzebę dalszych spotkań o podobnym charakterze, które sprzyjają integracji środowiska, inspirować do podejmowania nowych badań oraz inicjując współpracę między uczelniami i instytucjami archiwalnymi. Obecni na spotkaniu naukowcy podkreślali wysoki poziom merytoryczny wystąpień, zauważając jednocześnie, że dyskusja ta toczona jest w wąskim gronie specjalistów. Uczestnicy postawili sobie jako zadanie przemyślenie na nowo narzucającego się zauważenia, że najważniejszym problemem polskiej archiwistyki pozostaje niewielka świadomość społeczna roli i znaczenia archiwów, przechowujących dokumenty, na podstawie których rekonstruowana jest pamięć o przeszłości państwa i narodu. Na bazie tych materiałów źródłowych można definiować specyfikę kultury polskiej w jej najważniejszym wymiarze, jakim jest wypracowana na przestrzeni dziejów duchowość, odróżniająca Polskę od innych organizmów społecznych na mapie Europy.

